

Handläggare:
Anna Kråik Åström
Samisk utvecklingsstrateg

YTTRANDE

1

Datum 2019-10-30

Dnr 00440-2019

Kulturdepartementet

Utkast till lagrådsremiss – En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket (dnr Ku2019/01308/RS)

Sammanfattning

Östersunds kommun välkomnar möjligheten att få komma med synpunkter på utkastet till lagrådsremiss angående *En konsultationsordning i frågor som berör det samiska folket*.

Vi är positiva till att Kulturdepartementet vill inrätta en särskild lag för att stärka och reglera det samiska folkets inflytande och självbestämmande i frågor som berör dem.

Östersunds kommuns synpunkter sammanfattas i följande punkter:

- Östersunds kommun förordar att konsultationerna bör genomföras åtskilda från samråd enligt andra lagar.
- Östersunds kommun anser att begreppet ”ärenden som kan få särskild betydelse för samerna” måste förtydligas.
- Östersunds kommun menar att skrivningen gällande undantag ”för brådskande ärenden” behöver förtydligas ytterligare.
- Östersunds kommun anser att andra än samiska företrädare inte ska involveras i konsultationen. Därutöver måste kommunen kunna inhämta information från andra intressenter utanför konsultationen.
- Östersunds kommun anser att formuleringen ”i ett tidigt skede” ska förtydligas.
- Östersunds kommun förordar ett förtydligande kring vad ”skälig tid” innebär.
- Östersunds kommun anser att det är bra att samiska företrädare ska ha rätt att själva initiera och begära konsultation i ett ärende.
- Östersunds kommun menar att det måste klargöras hur den konsultationsskyldige ska agera vid oenighet.
- Östersunds kommun anser att ekonomiska resurser måste säkerställas till kommunerna och ber lagstiftaren att omvärdera sitt nuvarande ställningstagande.

- Östersunds kommun anser att ekonomiska resurser måste säkerställas till de samiska företrädare, i synnerhet samebyar och samiska organisationer, så att de kan delta i konsultationer på jämlika villkor.

4.2 Syftet med konsultation och förhållandet till annan lagstiftning, (1§)

Östersunds kommun förordar att konsultationerna bör genomföras åtskilda från samråd enligt andra lagar.

I egenskap av samisk förvaltningskommun är Östersunds kommun skyldig att samråda med samer i frågor som berör dem. I utkastet säger man att konsultationer kan samordnas med redan befintliga samrådsförfaranden. Östersunds kommun förordar att befintliga samråd enligt gällande lagstiftning inte sammanblandas med konsultationer då det nödvändigtvis inte är samma personer som ska vara, eller kan vara, representanter vid konsultationer som vid samråd.

4.4 Vilka samiska företrädare ska konsulteras och vilka ärenden ska omfattas? (2, 6, 7, 8 §§)

Begreppet ”särskild betydelse”

Östersunds kommun har inga invändningar mot att samiska företrädare ska konsulteras i ärenden av ”särskild betydelse för samerna”. Kommunen anser dock att begreppet ”särskild betydelse” måste förtydligas. Om det råder osäkerhet eller för stort tolkningsutrymme i begreppet ”särskild betydelse” skapas osäkerhet hos båda parter, gällande lagrummets tillämpning.

Begreppet ”särskild betydelse” är ett grundläggande och helt avgörande begrepp för om lagen ska tillämpas. I väntan på domstolspraxis behövs därför ytterligare direktiv i hur bedömningen ska göras samt vilken part som ska ges tolkningsföreträde till begreppet.

4.5 Begränsningar av konsultationsskyldigheten (5 § punkt 4)

Skrivningen gällande undantag för brådskande ärenden är otydlig. Det är svårt att tänka sig ett ärende som är så brådskande att ingen form av konsultation kan genomföras. Om detta händer i ett ärende som kan ha särskild

betydelse för samerna så innebär det att ärendet inte har handlagts på ett rättssäkert sätt, eftersom det samiska folkets rättigheter har förbigåtts. Det vore önskvärt att undantaget som rör brådska förtydligas ytterligare.

4.6 Konsultationer ska hållas i ärenden som samerna anser kan få särskild betydelse för dem om det inte är aktuellt med något undantag (6§)

Östersunds kommun anser att det är bra att samiska företrädare ska ha rätt att själva initiera och begära konsultation i ett ärende.

Dock finns en risk att information om ett ärende som den konsultationsskyldige inte bedömer har ”särskild betydelse”, inte når den samiska representanten alternativt når representanten i ett sent skede i ärendeprocessen. Därmed uteblir eller försenas möjligheten för den samiska representanten att på eget initiativ begära konsultation.

Eftersom lagstiftarens syfte är att främja konsultation mellan parterna, efterfrågas ett förtydligande i hur de samiska representanterna ska få kännedom om ärenden, som den konsultationsskyldige inte anser är av ”särskild betydelse”.

5.2 Samiska företrädare ska informeras om ärenden som kan få särskild betydelse för samerna (8§)

Ur lagförslaget framgår att den konsultationsskyldige i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna, redan i ett ”tidigt skede” ska informera den samiska representanten och fråga om denne begär konsultation.

Östersunds kommun anser att formuleringen ”i ett tidigt skede” bör förtydligas, så att det framgår att lagstiftarens intention är att konsultationsprocessen har för avsikt att inledas i början av ett ärende. Detta så att de samiska företrädarna har goda förutsättningar att förbereda sig och sätta sig in i ämnet jämförbart med den konsultationsskyldige.

Vidare står att om den samiska företrädaren *inte* svarar inom skälig tidsfrist så ska det betraktas som att den samiska företrädaren avstår från konsultation i ärendet. I begreppet ”skälig tid” bör rymmas ett visst mått av flexibilitet där hänsyn kan tas till omständigheter i det enskilda ärendet. Tillämpning av en svarstid inom ”skälig tid” bör förtydligas så att kommunen särskilt beaktar de omständigheter som till exempel en sameby kan befinna sig i vid tidpunkten för en konsultation.

5.3 Förberedelse inför konsultation och dess form (9§)

I lagförslaget anges att den konsultationsskyldige bestämmer på vilket sätt konsultationen ska genomföras men så långt som möjligt ska tillgodose de samiska företrädarnas önskemål.

Med anledning av detta konstateras att FN:s organ för de mänskliga rättigheterna (OHCHR) går längre i sin skrivning ”the consent of indigenous peoples should be determined *in accordance with their customary laws and practices*”, än vad utkastet gör.

Östersunds kommun vill också anföra att konsultationsprocessens utformning kan omfatta andra aspekter än huruvida den genomförs muntligt eller skriftligt, till exempel vilka språk som kan användas under konsultationsprocessen, samt vilka platser för fysiska möten som kan vara aktuella.

5.4 Ska andra än samiska företrädare kunna delta vid konsultationer? (10§)

I en lag som syftar till att främja det samiska folkets inflytande över samiska angelägenheter är det grundläggande att det samiska folket, och ingen annan, ska konsulteras. Skulle andra aktörer än berörda samer bjudas in är risken stor att dessa representerar har mot samerna stående intressen. Därmed finns en överhängande risk om flera deltar i konsultationen att samerna hamnar i minoritet vilket skapar en obalans i konsultationsförfarandet. Östersunds kommun menar därför att andra än samiska företrädare inte ska involveras i konsultationen. Däremot måste kommunen kunna inhämta andra synpunkter från andra aktörer för att få en helhetsbild av ärendet, men att det inte ska ske i samma konsultationsprocess som med samerna.

5.5 Hur ska en konsultation genomföras och avslutas? (11§)

Östersunds kommun är positiv till att det anges i lagen att konsultationer ska genomföras ”i god anda”. Lagstiftaren skulle dock kunna göra mer för att bidra till en god anda genom att de samiska företrädarna ges större inflytande över konsultationsprocessens utformning. Vidare behöver också lagen ställa krav på hur stora ansträngningar den konsultationsskyldige behöver göra innan den förklarar att samtycke inte kan uppnås.

5.6 Beslut som strider mot samernas ståndpunkt

Östersunds kommuns synpunkt för att konsultationsordningen ska få önskvärd effekt är, att det krävs att de synpunkter som lämnas vid konsultation med samiska företrädare tillmäts avgörande betydelse. Utkastet redogör inte för vad som sker i sådana fall där parterna är av olika åsikt om ärendets natur.

Utkastet klargör att Sverige inte tolkar principen om Free, Prior and Informed Consent (FPIC) som en vetorätt oavsett vad frågan gäller. Därmed blir det ännu viktigare att en konsultationsprocess tar hänsyn till de samiska företrädarnas perspektiv i hela planeringen, samt har som uttalat mål att nå enighet eller samtycke. Östersunds kommun menar därför att det måste klargöras hur den konsultationsskyldige ska agera vid oenighet.

9.4.2 Ekonomiska konsekvenser för kommuner och landsting

Konsultationsprocessen kommer sannolikt att medföra ökad arbetsbelastning och ökade kostnader för kommunen. Kommunen anser därför att ekonomiska resurser måste säkerställas till kommunerna. Detta i synnerhet då det i dagsläget inte går att överblicka hur stora kostnader en konsultationsprocess kommer att medföra.

Östersunds kommun ingår i det samiska förvaltningsområdet och erhåller årligen ett begränsat statsbidrag för en del av de merkostnader som uppstår i och med implementeringen av Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724). Då kommunens inställning är att konsultationer och samråd bör hållas åtskilda är det viktigt att det riktade statsbidraget för nationella minoriteter inte ska gå till kostnader som uppstår i samband med den nya lagstiftningen gällande konsultationer.

9.5.2 Samebyar och samiska organisationer

För att syftet med hela konsultationsförfarandet ska kunna uppnås, behöver de samiska representanterna ges förutsättningar att delta i konsultationerna. Vi vill därför lyfta nödvändigheten av att staten tillskjuter ekonomiska medel riktat till de samiska företrädare så att de kan delta i konsultationer på jämlika villkor. Särskilt för samebyarna och de samiska organisationerna

blir det principiellt viktigt med ekonomisk ersättning då dessa organisationer inte har samma personella eller ekonomiska förutsättningar som myndigheter har att delta i konsultationer.

Den ekonomiska ersättningen ska hjälpa till att utjämna maktförhållandet mellan den konsultationskyldige och de samiska företrädarna.

I detta ärende har kommunstyrelsens ordförande fattat ett delegationsbeslut i enlighet med kommunstyrelsens delegationsbestämmelser, punkt A1 - 6 kap. 39 § KL: Beslut i brådskande ärende.

ÖSTERSUNDS KOMMUN
Kommunstyrelsen

Bo Svensson

Utdrag i tre exemplar till Kulturdepartementet samt via e-post ku.remissvar@regeringskansliet.se och med koipa till ku.rs@regeringskansliet.se